

Medlem ikke i mine Udtalelser skal finde Noget, der vilde skade Tanken om en Højskole; tværtimod gjentog jeg, at det skulde være mig kjær, om jeg kunde medvirke dertil; men jeg skal slutte med at sige, at noget Saa b derom har jeg slet ikke.

Talng: Skjøndt der vist nok ikke er Nogen, der har mig mistænkt for, at jeg nærer nogen særlig Fortjærlighed for den høitævede Kirke- og Undervisningsminister, saa maa jeg dog udtale, at jeg efter de Forhandlinger, der bleve førte her i Oktober om Skoleloven og siden efter i Udvalget, virkelig tror, at det er muligt under den nuværende Kirkeminister at faae en ny Skolelov, som man kan være tjent med. Jeg bygger denne Tanke dels paa de Udtalelser, der fremkom fra den ærede Minister i Oktober ifjor, dels og endnu mere paa de Udtalelser, som fremkom fra Høiværs Side i Skoleudvalget. Jeg tror ikke at sige for Meget, naar jeg navnlig fremhæver Udtalelserne fra det ærede Medlem for Kjøbenhavns 2den Valgkreds (Brix), som gjorde Indrømmelser til den Side i Skolen, som jeg mest hylber. Som jeg udtalte i Oktober, mener jeg endnu, at ingen Reform i Almuekolovesenet er mulig, uden at man vil tage Hensyn til begge Sider baade Statskolesiden og Friskolesiden. Vil en Minister udelukkende stille sig paa en af Siderne — det være nu hvilken som helst af dem — saa er det lige uheldigt; men den ærede Minister gjorde ifjor i Oktober Maaned nogle Indrømmelser, og det lader ogsaa til, at han i den nye Udarbejdelse af sit Forslag har holdt sig dette efterretteligt, skjøndt jeg kunde ønske, at han var gaaet lidt mere frem, end han er. Jeg bebrejdede ham i Oktober, at i hans Forslag var Loven af 1864 helt bleven borte for ham. Der var rigtignok Enkelte, som mente, at den just ikke var gaaet borte, og den ærede Minister mente det heller ikke den Gang, men nu viser det sig ved den nye Bearbejdelse, at han har fundet det Halve af den nævnte Lov. Den bestaar af 2 Paragrafer, og han har fundet § 2, men § 1 har han ikke fundet, og det er en meget vigtig Paragraf, som udgjør Halvdelen af Loven og sikrer netop Friskolernes Frihed med Hensyn til, hvor meget de skulle lade Børnene lære og i hvilket Omfang de skulle lade dem examinere. Jeg anser det for en væsentlig Frihed, at en Lærer har Lov til at sige: Her skal Ingen komme og overhøre Børnene i min Skole i Religion. Naar han har Attest fra en Præst i selve Folkekirken for, at Undervisningen er god, er det urimeligt at ville tage denne Frihed fra ham, og efter det Forslag, her foreligger, bliver den Frihed ikke indrømmet Almuekololen, men frataget de Skoler, der nu have den. Var der nogen Nærlighed i, naar man gav Friskolelærerne, som ikke have givet Staten den mindste Garanti for, at de kunne undervise, denne Frihed, da ikke at ind-

rømme de examinerede Lærere det Samme? Og dersom man ikke vil indrømme det, skal man sige, det er en helt galt Lov, vi vedtog i 1864. Naar man nu siger: Vi ville blive ved det Gamle, vi ere bange for at gjøre et saadant nyt Skridt, hvad er saa det Gamle? Er det Skoleloven af 1814? I 1814 var den noget Nyt. Denne Lov blev modtagen af Mange i det danske Folk med Suk og Raarer, og den ærede Minister maa vide, at Folk ere komne paa Vand og Brød i Følge denne Lov, fordi man tvang en gammel Lærebog ud af Skolen, den, der var sanktioneret i Christian den 5tes Lov og ældre Bestemmelser, og der staaer endnu den Dag i Dag, at man kan tvinge til at benytte Balles Lærebog. Noget Eignende vil den ærede Minister have Lov til, nemlig ikke blot at anbefale, men overhovedet at paabyde Bøgers Indførelse i Skolerne. Jeg skal gaa ind paa at give ham Ret til at anbefale, men aldrig til at paabyde. Den Bestemmelse tog man altsaa i 1814 at paabyde denne Bog, og adskillige Familier lode sig pante, gif fra Gaard og Grund, fordi de ikke vilde gaa ind derpaa; de kom i Lyvehullet. Og saa sagde man dog, at det var det Gamle. Nei, det var noget ganske Nyt. Men hvad man nu slaar ind paa og begynder med i 1848, er den gamle historiske Udvikling i Landet. Den kunde ikke trænge igennem i disse trykkede Læber, som det ærede Medlem for Kjøbenhavns 2den Valgkreds (Brix) omtalte; de vare trykkede i økonomisk Henseende, trykkede af Herremændene og paa mange Maader. Jeg vil dog sige med det Samme, at der var mange gode Herremænd paa den Tid, som hjalp Folk ud af deres Børn, og ville vi se hen til den høieste Lov, der er givet — og det undrer mig, at den ærede Minister, der ellers har studeret denne Lov, som man ser af en Bog, han har udgivet, ikke har set hen dertil, — saa bydes det deri af ham, der var den fornuftigste Lovgiver i Verden, at Forældrene skulle fortælle deres Børn om Kjendsgjerningerne i Livet; og han siger til dem: Dersom I ikke gjøre det, saa skulle I tvinges. Han havde altsaa et helt andet Syn paa Sagen, og blandt det Folk, der levede oppe i det Land, hvilken Begejstring var der ikke? Og hvilke store Kirkeministre var der ikke? Men Kirkeministre af en simpel Kvalitet vilde heller ikke være blevne taalte i Folket; thi der var en kraftig Mand oppe. Man kan jo ikke bebrejde Ministrene, at vi have saadanne Ministre. Det er Folkets egen Skyld, hvilket Ministerium vi have. Vi have Ministerier, efter som Folket er, og efter som det er repræsenteret her. Men naar man raader og bruger de store Ord, men løber sin Vej, naar det kommer til Slag, saa kunne Ministrene blive staaende og ere berettigede dertil. De skulle have Roes for, at de staa, medens de Andre forspandt. Det var ikke med min gode Villie, at